

Czáfolva lesz a vád
Nemednek általa —
S a magyar hölgy a hon
Őr- és védangyala.

II.

VAHOT SÁNDORNÉNAK.

Mondják, a házasság hamis szer,
Kivált költőnek rossz dolog;
A csattogánydal, rózsafelleg
Nők oldalán elpárolog.

Költőd felett, ne félj, ne féljen!
El nem borul a májuség;
Mert melly örök derűt mosolyg rá,
Magad vagy a költőiség.

Garay János.

FALUSI DIVATKÉPEK.*)

BÚCSU.

Ha ki tisztelt olvasóim közül a — búcsu — alatt azon keserves állapotot érti, midőn egymást forró szerelemmel szerető rokon lelkek szakadnak szét rövid, vagy örök időre; vagy azon szivszaggató pillanatot, midőn egymás elveit, gondolkozásmódját s érzelmeit értő, s felfogni képes barátok szorítják utójára egymás jobbát; vagy ha tán azon igen közönyös eseményt, midőn a bőjti napokat átnyomorgott vándorszínészcsapat perpetuum mobile-je, ki a napi játékot — mint a színház hivatalos közlönye — házanként tudatja, — s ki a fokos, kard, atilla, szür-requisitumokat hordja össze a népeket hódító népszínművek előadására — utósó előadás után könnytelt szemekkel, félszárig sáros csizmákban, fülüg pirult arccal, izzadt homlokkal szobánkba toppan, s nyújtja át azon ismeretes zöld vagy rózsaszín papírra írott, vagy nyomott búcsujegyet, mellyen, ha nem olvassuk is tudjuk, mikép az van, hogy a vándort pályája messze vezeti, de a tisztelt pártfogók kedves emlékét, azaz a segedelemfillért, magával viendi, ha ugyan meg nem iszsza, s mellynek határozott ára, mint zsömlyének, két krajczár — egy ezüst tízes: ha mondom ezeket érti, nehogy akaratlan is könyvek szökjenek fel szeméibe érzékeny szive kutforrásából, vagy utószor kiadott huszonöt krajczára jutván eszébe, el ne káromkodja magát; kötelességemnek érzem a csalódás tömkelegéből kivezetni, s bárátságosan tudtára adni, mikép az én búcsum, mellyről szólani akarok, nagyszerű népünnepély, melly faluk- s pusztákon templom neve napján szokott tartatni, s mint illy alkalommal imádkozás a dombérozással van szoros összeköttetésben.

Az illy búcsukban, mint mindenben, itt is megvan az osztályzat, fő- és alrendűek. A főrendűek hasonlítanak mezővárosokban tartatni szokott országos vásárokhöz, mellyekben a villa- és gereblyétől a kötőfék, nyakravaló, csizma, kalap,

*) Mutatvány szerzőnek illy czimű, nagyobb kiterjedésű regényéből, melly rövid időn sajtó alá kerül. Mint ép humoru s a magyar életet híven festő olvasmányt, ajánljuk ezt a közönség figyelmébe. Szerk.

mézeskalács, szappan, főzőkenő, ostoroyél árucikkiken keresztül egész a ködmen- és bécsi piros keszkenőig minden kapható; az alrendű búcsut egy, a szomszéd városból megjelenni szokott mézesbábos sátora alkotja. Az illy búcsukra számos nép szokott összegyülekezni a helyszínére; a pór nép, hogy házi szükségére valót vásároljon; a nobles anyók pedig, hogy házi nyügeiket, korosodni kezdő leánykáikat eladhassák.

Bárányszegen az első kategóriájú búcsu szokott tartatni, éppen kisasszony napján. Reggel az ájtatos köznép imára gyűl istenházába, s ajándokát benyújtja a templom védszentjének; délig a szükségeseket vásárolja, vagy csak szeméit bíztatva fel s alá bolyong; délután korcsmákra vonul, hol eszik s iszik, s miután jól felöntött a garatra, tánczba rántja anyókját, ha ugyan krumpliorra, a vidék primása, el nem marad, — mi pedig soha sem történt még — ön fiaiból alkotott valódi népszerű nemzeti bandájával. Este felé, midőn a mesteremberek s kereskedők felbuzgva haza felé indulnak, lehet látni a körösmajtaján kilántorgó tisztos fejeket, kiket józankorukban falu bírának gondolnánk, a félhaj alatt elázott házaspárt, kit a szívele pityókás Erzsébkasszony haza indulásra noszogat; hallani a — hortobágyi pusztán fúvó szél közé keverődött sallangos nemzeti szitkokat, rekedt ujjantásokat; hallani puffanásokat, melyeket a hátba tapintott ködmen, és koczezanást, melyet a furkos bottal kellemetlen érintkezésbe jött fejek viszhangoznak; véres fő, kiverő fogak, agyonkarmolt arc, félrenyomott fejkötő, rongygyá lépett gyolcsing, kékfoltos szem sem hiányzanak ilyenkor. De főszerepet játszik mindenesetre pár megyei fogdmeg, kik míg béke van nyájas leereszkedéssel iszogatnak a parasztok borából; de ha a béke felbomlik, botjukkal személyre tekintet nélkül olly szaporán szolgáltatják ki az igazságot, s igyekeznek hatalmas káromkodásaikkal lecsillapítani a zajt, hogy néha a legjózanabb szemlélő is két hónapig is jajgatva emlékezik vissza a pandurok kézzelfogható részrehajlatlansága kék foltjaira.

Azonban a ki az illyen demonstratiókban részt vett, békén tűri a történeteket, ha ugyan *praxisa van a megyei eljárás körül*, — tudván, hogy a bírák megkenve, hajduik pedig lekenve leggyorsabbak az igazság kiszolgáltatásában. Szóval a példabeszédek igazsága, hogy mennél jobban kenik a kereket, annál könnyebben forog, itt is beteljesedik. —

Azonban hagyjuk el a bundaszagú köznépet, nem jó azzal érintkezésben lenni, mert a kaput is parasztszagot kap; kivált ha író a köznéphez ereszkedik (se s annak sajátos szokásait, jellemét, mulatságait rajzolja, és pedig olly eredeti színben, minőt a nagyvárosi ember nem ismer, és így nem is rajzolhat — tobákos orrá, strimfős és csatos cipős, s czopfos kritikusaik — kiket isten haragjában teremtet, mint a balhát — azt mondják, hogy az író írmodora izetlen, megérzik rajta a zsirszag: és siessünk főrangú személyeinkhez, kik a divatkórság petyhüdt illata érzik, hol a mesterkelt nyegleség, a természetellenes szenvedés, hű kufogják rólunk *mondani* ítéseink, hogy eltaláltuk a bon tont. Ne gondolja nyájas olvasóm! mintha a főrangúak alatt aranykulcsos, s mit én tudom mi csillogó című lényeket értenék, ments isten! hiszen azok nem vehetnek részt a népünnepélyekben, csak falusi főrangúakat értek, minők közöttük közönséges emberek közt a szolgabíró, táblabíró, kasznár, lelkész, és jegyző, s ezeknek ünnepélyes alkalommal izlés nélkül felpiperézett nejük. Ezeket keressük fel, és higgye meg nyájas olvasóm, sokkal jobban fogja magát mulatni, mint a pór nép közt, hol csak természetességet lát.

Minden közbirtokosságban van egy népszerűnek kiállított ház, hol a többi urak vasárnapokon, s téli hosszú estéken összegyűlnek és pipáznak, szíván ezüst

kupakos pipájukból annyiféle illatú dohányt, a mennyiféle szagot lehet érezni gyógyszerárban, fésűs, kefekötő, asztalos, timár, kapezás, és tobákmestereknek. Illyenkor hallani nagyszerű előadásokat a cinke, fecske, szellő, és hékas agarak fellengős szokkenéseikről, a megrezzent nyúl alázatos meghunyászkodásáról; hallani fakó és sárga büszke fejetartásáról, lábaik méltóságos szedéséről; hallani minden nemes állatról, csak a hon nagy fiáról, íróról nem; hallani a korteskedésről, a legközelebbi restauráció véres emlékeiről, tört zászlók, véres kardokról, mellyek a nemes lelket tűzbe hozzák; hallani az ellenpárt rosz boráról, tulajdon pártjuk népszerűségéről s lelkesedéséről, melly ölni is kész lett volna; hallani a főispán részrehajlóságáról, ki húsz egyént nem tűzött ki szavazásra; de hallani is: ten tudja miről, mert a tisztelt férfiak egyszerre szólnak, és pedig szólnak hangosan, mindenik azon öröklödvén, hogy szavát s előadást tegye hallhatóvá. Az illyen középpontul kitűzött házaknál fényesebbek a névnapok, és népesebbek a torok, mert a szíves házigazda iránti szeretetből sok hivatalnol is megjelenik.

Illyen népszerű házaknál, mellyeket aztán a közvélemény casinoknak szokott nevezni, bár néhol egy ujság sem kapható, szokott összegyűlni búcsuk alkalmával is a helység örege, apraja, férfi- és nőnépessége, ide szállnak a szomszéd falukból érkező ismerősök. Illyenkor a népszerű ház megye házához hasonlít, és mintha volna sedria, ölnek, vágnak, nyúznak, fejeznek, csak hogy malacot ölnek, káposztát vágnak, nyulat nyúznak és pujkát fejeznek; a mi annyival kedvesebb a sedrialis eljárásnál, hogy ott csak a szív telik embertelen érzésekkel; míg itt a gyomor telhetik jóízű falatokkal.

A közvélemény háza Bárányszegen Podagrásy uré volt, ki a helység majd fele részét bírta. Podagrásyné született Rangvágai Arnoldina ezen kitüntetésnek végtelenül örült, már csak azért is, mert két eladó leány volt a háznál, így okoskodván, a hol több ember fordul meg, több szem tekint szét, a több szem többet lát; s reménylhető tehát, hogy a sok szem közül egy csak megtapad a kisasszonykákra, kiket az anya igen szépeknek tartott; nem ugyan majomszeretetből, hanem mivel valósággal is azok valának; de szívesen osztózott neje örömeiben maga Podagrásy ur is, ki illy alkalmakkal kedvére tele ihatta magát, ha csak neje, ki mindig férje buhorkaorrát nézte — oldalba nem figyelmeztette, jóízűt falatozhatott, és mi több, kedvére czapárizhatott, ámbár olly ügyetlen volt a kártyajáték e nemében, hogy bedeckt adott filkóval is nem egyszer kapott mattot, mit ha meg nem tudott fogni, társai azzal győzték meg, hogy miért nem először hívta ki, pedig világos hogy nem ő volt a forhand, — de örült Podagrásy ur különösen azért, mivel az nap pört nem hallott házában, legalább neki békét hagyott neje, habár hajnali kakaskukurikulástól esti imádság-harangózásig szájaiban tortyogott is hosszú száru tollszopókás pipája. Az eddig előadottak után úgy hiszem, tökéletesen ismeri olvasóm Podagrásy urat, tudja, mikép házában nője viselte a kalapot, hogy Podagrásy ur birkatürelmü jámbor keresztyén volt, ki félt minden pörpatvartól, és hogy tős-gyökeres magyar nemes, mert a pipa csaknem teste kiegészítő része. Azonban — bátor a szelid házi ur vadászatra nem járt — egy sovány agarat még is tartott, azon nézetből, hogy ha idegen ember utaz át a falun, s udvarára betekint, legalább tudja meg, hogy nemes curia.

Bárányszegen, kivált az újabb korban épült urasági lakok annyira hasonlítanak egymáshoz, mint a fejevári égett városi parasztkalap a felső városihoz. Nagy négyszög épület, kissé hosszabb mint széles, közepén nagy szárnyas ajtó, melly előtt félig elkopott malomkő van a földbe ásva, az ajtót ha felnyitjuk téglával kirakott előszobába lépünk, mellynek butorzatát különféle bőrökkel tatározott bőrkárpát, a sarokba hányt bot, fokos, rovás és néhány faszék tesz, és ha még öt s hat nyújtózó agarat képzelünk hozzá, a kép kiegészítve áll előttünk. Ezen

jó állatok, ha nyájas arcot csinálsz, rajthuzliban vagy, és illető nevőkön tudod szólni, oly barátságosak, mikép fejedet felül is látod őket szökdelni, — de ha jaquemárkesztyűsen, elszler-lólábocskával kezdedben lépsz az előszobába, nem biztosíthatlak, hogy oly ellenszenvet tanusító mosolyra el nem viczorítják ajkukat, melytől hajad égre borzad. Az előszoba külső ajtajával épen szemközt egy másik kétszárnyu ajtó áll, mely egyenesen az ebédlőbe vezet, kilincse körül sok kéz szenyje láthatatlanná tévén az eredeti szint. Az előszobából jobbra a konyha, abból a cselédszoba, abból ismét a speiz nyílik; balra pedig egyik ajtó a padlásra, másik a vendégszobába vezet, melynek rendes butorzata ágy, matráczos pamlag, két éji asztal, néhány szék, és pipatartó. A kastély kívülről fazsindelyvel fedett, és farozatra épült tetején két tátolt száju kémény bámul, mint szerelmes sváb fia az ezüst holdra, vagy iszsza esős időben a siránkozó ég könyűit.

Illyenek Bărănyaszegen többnyire az urasági lakok, és nyájas olvasóm bizonyosan azt véli, hogy az eddig leírtak közül valamelyikbe térendünk be. Azonban tovább kell mennünk, mert Podagrásy ur háza, melyet a cselédségnek és jobbágyoknak kastélynak kellett czimezni, egészen elüt külformájára a többi falusi lakoktól, mivel hajdantan vendégfogadó volt, s a nagyságos háziasszony izlése szerint döntettek a régi, és építették az új falak: azért részletes leírást igényel már csak azért is, mivel olvasómat ide akarom vezetni.

Hogy pedig olvasómnak Podagrásy ur háza fekvéséről oly tökéletes fogalma legyen, mint nekem, ki a tisztelt ur házában többször megfordultam; szükséges hogy vegyen elő egy mogyorófa pálczát, fektesse azt a földre, úgy, hogy egyik végével, mint a delejtő — északra, másikkal délre álljon, azután vegyen elő egy másik mogyorópálczát, fektesse azt is a földre, de úgy, hogy egyik végével kelet-, másikkal nyugatra tekintsen, és az észak s délfele álló bot északi vége épen középen érintse, — vagy hogy két mogyorópálcza miatt két functióban lévő megyei tisztviselő után ne kelljen fáradnia, menjen el az iskolába, vegyen elő egy abcét állítsa azt, mint a földabroszt, észak felé, keresse ki a T betűt; de mivel faluhelyen nyáron nem igen szokott iskola, legalább az iskolában gyermek lenni, hogy ülhelyéből ki se kelljen mozdulni, végezze ezen műtételt asztalán két heverő pipaszárral, s Podagrásy ur kastélya oly tökéletes mintarajzban állandó előtt, hogy kisvárosi építőmester tíz pengő forintért nem készítené tökéletesebb rajzot. Hajdan, mikor még nem volt csak vendégfogadó, mely a T betűnek függőleges fele, mely jelenleg is alacsony, súlyedt, s néhány penészes szobát foglal magában, — azon részét, mely a T betűnek felmentes darabja, Podagrásyné építtette hozzá saját izlése szerint, s jóval magasb, és fazsindelyvel fedett, míg a hajdani vendégfogadót mai napig is mohával bezöldült nádtető takarja. A keresztépület három szobából áll. Közepén egy nagy terem, három góth ablakkal, melyet újabb izlés és szójárás szerint, salonnak kereszteltek, bár a cselédség sehogy sem foghatja meg, hogy szobát mikép nevezhetnek uraik szalonnának. A salonnál jobbra és balra üveges szárnyu ajtók nyíltak, melyek egyike balra a kisasszonyok nappali szobájába, onnan a hálóterembe, jobbra pedig egy csinosan butorított kisebb terembe vezetett. Szeretném a teremeket egytől egyig leírni, de mivel eddig is visszaéltem olvasóm türelmével, ezen fáradságos és kellemetlen munkával annyival szívesebben felhagyok, mivel tudom hogy olvasóm engem mondana izléstelennek, pedig ismét a kisebb terem egyike ajtaja tágas folyosóra nyílik, de a mely többnyire zárva áll, s Podagrásy ur vendégeinek a konyha melletti szobán kellett az épület belsejébe lépni, hihetőleg azért, hogy minél több szobákon át kelljen a fényes salonná jutni, — vendégségek alkalmával pedig ezen ajtó is zárva állott, s a vendégek a konyhán keresztül jutottak szobába, mert Podagrásyné büszkeségének nagyon hi-

zelgett, ha vendégei előre látták tűzhelyén az óriás rakástűzet, mellynél a hajdani máglyák alig lehettek nagyobbak, tűz körül a sok apró s nagy fazokat, mint durczás fiukat kedélyesen pőfogni, és a nyársra vont malacot czigánykereket hányni.

A konyhaajtóval vis á vis kankalékos kut meredezett, melly körül folytonosan olly nagy mocsár bűzölgött, hogy a nádas szobák ablakait soha sem lehetett felnyitni, mivel a megszokott penészszagot azonnal elnyomta a mocsárbűz. Podagrásyné ezen posványt csak azért nézte el, mert számos kacsá, lud hizott fel hinárijain. A kastélylyal átelleni soron állott a major, mellyben a jobbágyok uri munkán annyi átkozott napot töltének el tulajdon, és uraságuk kárára.

Bármint szeretném is vitorláimat összevonni, gazdag képzetim kidagasztják azt, holott ezélm nem annyira a ház külső, mint belső viszonyai, különösen a kisasszony napi búcsu leírása.

(Folytattatik.)

Bököi Zakariás.

U J É V H E Z.

Isten hozott uj év derűlete!
Ki boldog volt, ne verd föl álmait;
Isten hozott uj év derűlete!
Ki szenvedett, töröld le könnyeit,
Folyj el ragyogva, mint ezüst folyam,
Ne tépd föl a remények horgonyát;
Kétség örvényiből a csüggedőt
A hit virányihoz vezessed át.

A kik szeretnek istent és hazát,
Teremts nekik mennyet, s dicső jövőt,
Törd össze a nyomottnak lánczait,
Szabadság karjain emeld fel őt.
Imádkozni tanítsd a zsarnokot,
Legyen szabad a lelkiismeret;
Szelid galambon éles körmű sas
Többé ne tartson véritéletet.

Idő fia, te sólyomszárnyú év!
Ha majd elérsz a tengerpartokig,
Hol minden évfolyamnak végzete
Öröklét tengerébe zárkozik:
Kérd meg helyettünk a sors istenét:
Nem szűnik é meg búsulása már?
Mert népe vív és küzd, mind hasztalan —
S ingó hitében megváltóra vár.

Miskolczi Pál.